

BULLETIN

DEN NORDISKE INVESTERINGSBANK • FEBRUAR 2003

Investeringer
i renere
energi

Europas energiforsyning behøver investeringer

Matias Unskjål

»Udvidelsen af EU mod øst skaber behov for store investeringer.«

En af de grundlæggende forudsætninger for en velfungerende økonomi er en sikker energiforsyning. Europa står over for store udfordringer på energiområdet. Udvidelsen af Den Europæiske Union med ti nye medlemslande, gennemførelsen af et fælles energimarked for hele EU/EØS-området, klimaændringerne og forpligtelserne til at reducere emissionen af klimagasser i overensstemmelse med Kyoto-protokollen er nye elementer i den allerede komplicerede opgave: at sikre en stabil energiforsyning til Europas økonomiske vækst.

Europas energipolitik er rettet mod både udbud og efterspørgsel. Man bør prioritere foranstaltninger, som øger energibesparelse og -effektivitet.

Dette gælder ikke mindst energiforbruget i bebyggelse og biltrafik. Måltrettet beskatning af energi kan spille en vigtig rolle for en forbedring af forsyningsbalancen. Det er vigtigt for udbudssiden at udvikle en alsidig og diversificeret base for energiproduktion med hovedvægt på de energikilder, som belaster miljøet og klimaet mindst muligt. På længere sigt vil gennemførelsen af et åbent, fælles europæisk elmarked forhåbentlig føre til en mere effektiv udnyttelse af tilgængelige energiressourcer og infrastruktur.

Selv med en fremgangsrig energipolitik bliver Europas energiforsyning i stigende grad afhængig af import. I den forbindelse kommer geopolitiske overvejelser ind i billedet. Gode relationer til energiekporterende lande og en velfungerende infrastruktur, som på en sikker måde forbinder de europæiske markeder med disse, er af den allerstørste betydning for den fremtidige sikkerhed og velstand i Europa.

Disse fremtidsudsigter bevirker, at energisektoren har et stort behov for investeringer.

Liberaliseringen af Europas energimarkeder medfører bl.a. et behov for omfattende udstyr og systemer, som giver forbrugerne frihed til selv at vælge el-leverandør. Udvidelsen af EU mod øst skaber behov for store investeringer til sammenkobling af kandidatlandenes og Vesteuropas distributionssystemer. Energieffektivisering og reduktion af skadelige udslip fra elproduktion og energiforbrug kræver også omfattende investeringer. Gasledninger fra Norge og Rusland til resten af Europa er vigtige eksempler på store infrastruktursatsninger, som der vil være brug for i en nær fremtid. Et af dem er en gasledning på bunden af Østersøen fra Rusland via Finland til Tyskland. Et transmissionsnet, som forbinder Østersølandene med det nordiske elnet – Nordel – er et andet.

Nordisk industri har stor viden, ekspertise og erfaring på alle ovennævnte områder. Dette burde i de kommende år give gode muligheder for nordiske virksomheder, der har specialiseret sig i energiløsninger, både hvad angår udstyr og systemer, såvel på hjemmeplan som uden for Norden.

Den Nordiske Investeringsbank har altid fokuseret på energisektoren. I NIB ser vi frem til at bistå den nordiske industri, som uden tvivl bliver en vigtig aktør, når de store udfordringer, som den europæiske energisektor nu står overfor, skal tages op. Her kan man vente spændende opgaver.

Jón Sigurðsson
Januar 2003

HOVEDKONTOR

Fabiansgatan 34
PB 249
FIN-00171 Helsingfors
Finland
Telefon: +358 9 18 001
Telefax: +358 9 1800 210

ØVRIGE KONTORER

KØBENHAVN

Landgreven 4
1301 København K
Danmark
Telefon +45 33 14 42 42
Telefax +45 33 32 26 76

OSLO

Dronning Mauds gate 15
(hos Eksportfinans)
N-0119 Oslo
Norge
Telefon +47 2201 2201
Telefax +47 2201 2202

REYKJAVÍK

Kalkofnsvegur 1
(I Seðlabanki Íslands
bygning)
IS-150 Reykjavík
Island
Telefon +354 5 699 996
Telefax +354 5 629 982

STOCKHOLM

Kungsträdgårdsgatan 10
(Jernkontorets bygning)
S-111 47 Stockholm
Sverige
Telefon +46 8 5662 6592
Telefax +46 8 5662 6537

SINGAPORE

78 Shenton Way # 16-03
Singapore 079120
Telefon +65 6227 63 55
Telefax +65 6227 64 55

4 Kommunikation og forståelse vigtigst

TEMA: ENERGI I BALTIKUM S. 6-9

6 Grøn og effektiv – nøgleord i baltisk energi

8 Estisk elproduktion følger miljønormer

9 Letland satser stort på mere effektiv eltransmission

9 Danske luftledninger går under jorden

10 Panorama

12 Banebrydende inden for fødevarer-teknologi

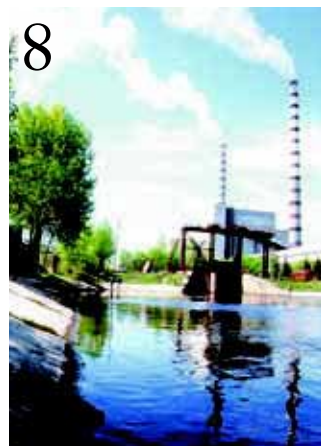
14 Den Nordiske Finansgruppe

15 Nordisk samarbejde i 50 år

16 Aktuelt

18 Dette er NIB

19 Delårsrapport

BULLETIN

Bladet udkommer på dansk, engelsk, finsk og svensk.

I REDAKTIONEN

Jamima Löfström, chefredaktør
Linda Hintze, Gunilla Nyman, Pelagia
Pekonen og Pamela Schönberg

Oversættelse Bodil Stubkjær

Layout Lowe & Partners, Helsingfors

Tryck Nomini, Helsingfors

UDGIVET AF

DEN NORDISKE INVESTERINGSBANK
Fabiansgatan 34
PB 249
FIN-00171 Helsingfors, Finland
Telefon: +358 9 18 001
Telefax: +358 9 1800 210
Internet: www.nib.int
E-mail: info@nib.int

MEDDEL VENLIGST

ADRESSEÆNDRINGER PÅ
telefax +358 9 612 1417

Forside
Toomas Tuul

Kommunikation og forståelse vigtigst

Det, der betyder noget, er, at vi forstår hinanden og lærer hinanden at kende. Derfor skal vi kunne kommunikere, siger Bjarne Mørk-Eidem, idet han ser tilbage på de mange år inden for nordisk samarbejde og årene i Den Nordiske Investeringsbanks kontrolkomité.

BJARNE MØRK-EIDEM ER

- siden 1990 statsrevisor i Norge
- tidligere præsident for stortinget, minister i den norske regering og parlamentsmedlem
- formand for NIBs kontrolkomité
- mangeårig formand for Foreningerne Nordens Forbund og Foreningen Norden i Norge.

Nordisk samarbejde er ikke kun smukke festtaler eller et anliggende, der angår politikerne, men noget som ligger dybt forankret hos folk, siger Bjarne Mørk-Eidem – i nordisk sammenhæng en veteran, som har oplevet det meste i mere end 30 år med aktivt nordisk engagement. Han føler sig heldigt stillet, fordi han har kunnet være med i det nordiske samarbejde så længe og således følge med i, hvorledes det har udviklet sig på forskellige områder. Mørk-Eidem har blandt andet været norsk samarbejdsminister og medlem af Nordisk Råd, indtil han i 1990 blev valgt som statsrevisor i Norge.

Bjarne Mørk-Eidem ledede i mange år arbejdet i Foreningerne Nordens Forbund og taler varmt om den vigtige rolle, de har haft i udformningen af det nordiske. Mørk-Eidem fremhæver specielt Nordkalotsamarbejdet, som blev et vigtigt forum for de nordlige områder. Her tog Foreningen Norden initiativet, og Nordisk Råd kom med senere.

– Rådet er på en vis måde blevet det udøvende organ for foreningerne Norden. Det er i foreningernes historie, grundlaget for det nordiske samarbejde blev skabt. Samarbejdet ville aldrig have fået så stor legitimitet hos befolkningen, hvis det ikke havde haft den stærke støtte fra medborgerorganisationerne, siger Bjarne Mørk-Eidem. Blandt andet lå idræt og fagligt samarbejde til grund for det parlamentariske samarbejde.

Bjarne Mørk-Eidem billiger ikke påstanden om, at det nordiske samarbejde har fået mindre betydning pga. EU-med-

lemskabet. EU har snarere betydet en udvidelse og uddybning af det nordiske samarbejde.

– Det er lettere at samarbejde, når rammerne er større.

I årenes løb har det nordiske samarbejde stået over for store udfordringer. Der har været mange og indgående, men frugtbare, debatter. Bjarne Mørk-Eidem mindes møderne, som kunne være direkte stormfulde.

– Som politiker har det været fantastisk at kunne opleve hele dette samarbejde og alle disse debatter. I Nordisk Råd har jeg deltaget i lige så hårde politiske debatter med politikere fra et andet nordisk land som med norske politikere på hjemmeplan.

Nytteværdien af det nordiske samarbejde er gang på gang oppe til diskussion i forskellige sammenhænge, ikke mindst når det nordiske bliver stillet op mod f.eks. samarbejdet inden for EU. En evaluering af det nordiske udbytte af de nordiske institutioner midt i 1990'erne medførte, at en halv snes institutioner blev nedlagt. På det tidspunkt orienterede Nordisk Råd sig mod Europa, siden både Finland og Sverige var gået ind i EU.

Mørk-Eidem har undret sig meget over definitionen af begrebet ”nordisk nytte-værdi” og stiller sig kritisk til, at man er udgået fra økonomiske kriterier.

– Blandt andet bliver kulturen, som normalt koster penge, nedprioriteret. At sige, at alting er i orden, fordi det går godt økonomisk, kan være uretfærdigt og ensidigt.

Nu er det nordiske samarbejde blevet mere og mere fokuseret på Baltikum. Det er en helt naturlig udvikling, som det ligeledes er naturligt, at NIB deltager i. Oprindeligt blev banken etableret af hensyn til de nordiske lande. I dag ser vi, at Norden er blevet for lille på en del områder. Østersøen er et vigtigt arbejdsfelt i miljøsammenhæng og et eksempel på, at perspektivet bliver forskudt, når grænserne udviskes. Forureningerne i Norden kommer ikke udelukkende fra de nordiske lande.

– Det er glædeligt, at NIBs lån til de baltiske lande ikke længere er specielle lån med særlige garantier. De bliver registreret som ordinær långivning på linie med lån til Norden. Den indsats, man yder på Nordkalotten, i det nordvestlige Rusland og Barentsområdet er også utrolig vigtig. Jeg er glad for, at moderniseringsarbejdet på nikkelværkerne i Petjenga Nickel på Kolahalvøen er kommet i gang. Det er en fjer i hatten, ikke mindst for NIB. Projektet er af stor betydning for hele Nordkalotten, Norge, Sverige og Finland.

Mørk-Eidem har et godt kendskab til NIBs virksomhed. Han er siddende formand for bankens kontrolkomité og en af dem, der var med, da banken blev oprettet. – NIB har spillet en ikke uvæsentlig rolle i de godt 25 år, banken har eksisteret. Den er også noget af det mest kraftfulde, Nordisk Råd har været med til at skabe i sin 50-årige historie, siger Bjarne Mørk-Eidem med en vis stolthed.

Der er blevet ført forhandlinger om en nordisk investeringsbank siden 1960'erne,

men sagen tog fart i 1975, da etableringen af banken var det væsentligste punkt på Nordisk Råds ekstraordinære session.

– Der var uenighed om bankens oprettelse, og debatten var hed, erindrer Mørk-Eidem. NIB er en politisk bank, som blev oprettet efter en stor politisk strid. Blandt andet syntes de konservative i Norge og Danmark samt kommunisterne i Finland ikke, at der var behov for en sådan bank.

Men Mørk-Eidem anser, at banken gennem sit arbejde klart har bevist, at der har været et behov. NIB blev til som et eksperiment, der senere viste sig at være meget vellykket.

– I dag fremstår NIB som det nordiske samarbejdes måske mest vellykkede projekt, set ud fra såvel en økonomisk synsvinkel som med tanke på effekten for hele Norden. Banken har også haft stor betydning for de enkelte lande og udviklingen af deres erhvervsliv. Jeg har kunnet følge udviklingen på nært hold og kan sige, at den har været fantastisk.

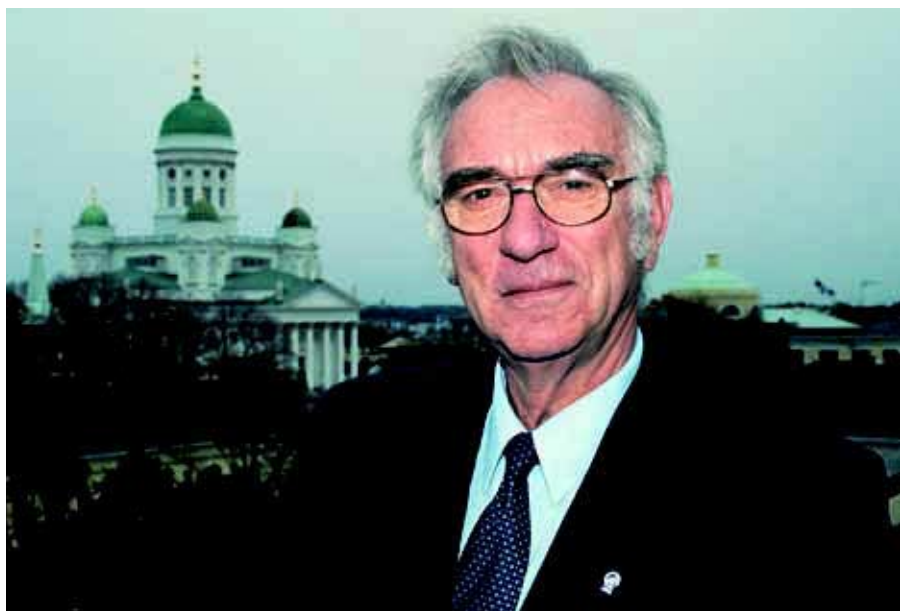
NIBs kontrolkomité er et særligt kontrolorgan, der har til opgave at overvåge, at bankens virksomhed bliver drevet i overensstemmelse med vedtægterne. Den har desuden ansvaret for revisionen. Komitéen afgiver årligt en revisionsberetning til Nordisk Ministerråd. Kontrolkomitéen har ti medlemmer – to fra hvert nordisk land. Nordisk Råd vælger fem af medlemmerne som repræsentanter for parlamenterne, og de enkelte regeringer udnævner fem som regeringernes repræsentanter. Formandsposten går på skift mellem de nordiske lande.

– Nu er det på tide at give plads til nye kræfter, siger Bjarne Mørk-Eidem, som har været formand i tre omgange.

Han har for nylig meddelt, at han efter sammenlagt tolv år udtræder af kontrolkomitéen i 2003.

Ifølge Mørk-Eidem er selve konstruktionen af den uafhængige kontrolkomité unik, men den har vist sig at fungere hensigtsmæssigt. Ejerne udnævner komitéen, som overvåger, at banken arbejder i overensstemmelse med ejernes ønsker. Stats-

»NIB har haft stor betydning for hele Norden, de enkelte lande og deres erhvervsliv.«

Pamela Schöberg

Bjarne Mørk-Eidem, afgående formand for NIBs kontrolkomité.

revisoren tilføjer, at det er kontrolkomitéen, som vælger bankens fagrevisor.

Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds rolle kunne ifølge Bjarne Mørk-Eidem være blevet betonet noget mere. Nordisk Råds største betydning er, at det fungerer som en vigtig kommunikationskanal for nordiske politikere. Her har man kunnet udveksle idéer og tanker, samt lære af hinanden. De nordiske samfund ligner i dag stort set hinanden. Nordisk Råd og det nordiske samarbejde i al almindelighed har været en medvirkende årsag hertil.

– Samarbejdet har givet mig utrolig meget og har også gjort mig til en bedre politiker. Det har været et privilegium at være med så længe og se så meget.

med at få kontakt med en del nordboer, som vi ellers ikke havde kunnet kommunikere med. Engelsk er derfor snarere en styrke end en fare, udtaler Mørk-Eidem.

Meget er gjort, men også meget ugjort, i banken, hvis ejere har været meget forsigtige.

– Jeg synes, at ejerne kunne have givet banken et noget større spillerum og flere muligheder. Det vil den nok få i fremtiden, men ting og sager tager altid en lille smule mere tid, end man først tror. NIB er en ung bank, men har på mange forskellige områder været med til at skabe en positiv udvikling og forståelse mellem de nordiske lande. Og det var jo hensigten med banken, da den blev oprettet, siger Bjarne Mørk-Eidem. ■

Sprogforståelse og evne til at kunne kommunikere med hinanden er egentlig noget af det vigtigste, som findes, hævder Bjarne Mørk-Eidem. En fungerende kommunikation er nødvendig, hvis man skal kunne udvikle tillid og muligheder for samarbejde. Det, der betyder noget, er, at vi forstår hinanden og lærer hinanden at kende. Det engelske sprog har hjulpet os

Grøn og effektiv – nøgleord i baltisk energi

Eesti Energia i Estland og Latvenergo i Letland lægger vægt på effektivitet og miljøvenlige løsninger. Selskabernes omfattende investeringer bliver blandt andet finansieret med langfristede lån fra NIB.

Den baltiske energisektor gennemgår store forandringer. Som følge af det kommende EU-medlemskab vil energimarkedene blive liberaliseret, og det er derfor nødvendigt at sikre, at el-selskaberne er konkurrencedygtige.

I byen Narva i det nordøstlige Estland producerer Eesti Energia hovedparten af landets varme og elektricitet på to kraftværker, som drives af olieskifer. Brydning og forbrænding af olieskifer indvirker yderst negativt på miljøet. Sommeren 2002 gik man i gang med tredje fase af et

»Miljølovgivningen gennemgår store forandringer.«

omfattende investeringsprogram, hvis primære mål er at reducere miljøbelastningen. Eesti Energia investerer i to nye dampkedler til olieskiferkraftværkerne i Narva

og i modernisering af andre produktionsanlæg. Investeringerne betyder bl.a., at svovl- og støvemissionen bliver stærkt reduceret. Derudover vil man modernisere og effektivisere selskabets transmissions- og distributionsnet. De nye enheder på kraftværkerne opfylder EU's emissionsnormer.

Det statsejede Latvenergo i Letland gennemfører omfattende investeringer i transmissions- og distributionsnettet, idet man installerer ny, effektiv og miljøvenlig teknologi. Desuden planlægger man yderligere elproduktion og omfattende investeringer i vandkraftværkerne ved floden

Daugava. Disse står for ca. 70 procent af landets elproduktion.

– Ud over de rent økonomiske fordele får investeringerne også positive konsekvenser for miljøet, fortæller Mara Kalnina, miljøansvarlig på Latvenergo.

Fire af Latvenergos anlæg er blevet miljø- og kvalitetscertificeret efter standarderne ISO 14 001 og ISO 9 001. De øvrige anlæg vil også blive certificeret.

– Vort største kraftvarmeværk, som først og fremmest drives af gas, men også af tung fyringsolie, følger nu det obligatoriske EU-direktiv om forebyggelse af og kontrol med forureninger, fortsætter Kalnina. Den kommende renovering af vort andet kraftværk, det ældste, vil også resultere i en meget positiv indvirkning på miljøet, da vi installerer moderne teknologi til elproduktionen.

Da de baltiske lande højst sandsynligt tilslutter sig EU foråret 2004, gennemgår den baltiske miljølovgivning for øjeblikket store forandringer. Om nogle år skal hele miljølovgivningen følge EU-direktiverne. Desuden har Estland og Finland indgået aftale om begrænsning af de estiske udslip. Senest 2005 skal svovludslippene i Estland falde med 80 procent i forhold til niveauet i 1980. Investeringerne i Narva-værkerne vil gøre det lettere for Eesti Energia at opfylde EU's normer og for Estland at overholde aftalen med Finland.

Eesti Energia forhandlede i flere år med det amerikanske el-selskab NRG Energy om en privatisering af kraftværkerne i Narva. Forhandlingerne blev afbrudt i

begyndelsen af 2002, da den estiske regering besluttede, at den først ville styrke selskabets økonomi og udvikle virksomheden. Afgørelsen om en eventuel privatisering blev derfor udskudt til engang i fremtiden. I sommeren 2002 fik Eesti Energia samme kreditværdighed som den estiske stat af både Standard & Poor's og Moody's for sin langfristede låntagning.

I Letland besluttede regeringen allerede i slutningen af år 2000 at udskyde planerne om en privatisering af Latvenergo. Afgørelsen blev truffet, fordi man ønskede at styrke forudsætningerne for selskabets virksomhed før den kommende åbning af elmarkedet. Den lettiske regering ville med beslutningen sikre, at Latvenergos nuværende virksomhed er konkurrencedygtig internationalt, når markedet bliver liberaliseret.

– Erfaringerne fra de nordiske lande viser, at energivirksomhed kan udvikles effektivt med staten som ejer, forklarer Lauri Johnson, NIBs regionschef for Baltikum.

– I Norden er produktion og distribution blevet privatiseret, medens separate statsejede selskaber med landsomfattende virksomhed står for transmissionen. Det bliver sandsynligvis også løsningen for de baltiske lande.

Både i Estland og Letland fastsætter de nationale myndigheder for øjeblikket prisen på energi. Ifølge lovene i begge lande bør el-selskabernes tariffer ligge på et sådant niveau, at man kan sikre elproduktionen og de langsigtede investeringer.

Afgifterne garanterer indtil videre selskabernes virksomhed, men forudsætningerne kan ændre sig i takt med åbningen af elmarkederne, hvor selskaberne må klare sig på egen hånd i den åbne konkurrence. Derfor lægger energiselskaberne vægt på at effektivisere deres virksomhed, f.eks. reducere tabene på transmission og distribution.

De baltiske lande har overskudskapacitet på elproduktionen og eksporterer elektricitet fra Estland og Litauen til Letland og det nordvestlige Rusland gennem et net, som den fælles distributionscentral DC Baltija i Riga driver. Letland importerer foruden fra de to baltiske lande også el fra Rusland. I 2005 lukker man i henhold til aftale med EU den ene reaktor på det

litauiske atomkraftværk i Ignalina, og den overskudskapacitet, som nu findes i Baltikum, vil blive mindre. Den anden reaktor i Ignalina skal ifølge planerne lukkes i 2009.

For øjeblikket er der ingen elhandel mellem de baltiske og de nordiske lande, men Eesti Energia og Latvenergo spiller en vigtig rolle i det planlagte kommende elsamarbejde mellem Baltikum og Norden. Det er tanken at lægge et højspændingskabel under Den Finske Bugt mellem Estland og Finland. Man planlægger en anden forbindelse mellem Litauen og Polen. Polen og Sverige har længe haft et fælles højspændingskabel.

– Lånene til Latvenergo og Eesti Energia betyder, at NIB er den baltiske energi-

sektors største eksterntfinansier. NIB har også finansieret et stort antal mindre kommunale fjernvarmeinvesteringer i Baltikum, fortæller Lauri Johnson. ■

Turbinerne i Eesti Energias produktionsanlæg i Narva bliver mere effektive og miljøvenlige takket være selskabets omfattende investeringer.

Estisk elproduktion følger miljønormer

Takket være omfattende investeringer vil Eesti Energia kunne opfylde kravene i EU's emissionsdirektiv og hjælpe Estland med at nå de miljømæssige mål, som man har aftalt med Finland.

Det statsejede Eesti Energia er et aktieselskab, som direkte eller gennem datterselskaber ejer hovedparten af elproduktionen i landet, hele transmissionsnettet og en stor del af distributionen. I energikonscernen indgår også et olieskiferselskab, som ejer størstedelen af landets olieskiferbeholdning. Det står desuden for brydningen af olieskifer. To af Eesti Energias kraftværker drives af olieskifer. Det er olieskiferen, som hidtil har skabt det største miljøproblem, bl.a. store udslip af svovl og støv.

Eesti Energias elproduktion udgør årligt ca. 7 100 GWh (gigawatt-timer). Heraf bliver 5 200 GWh solgt på det lokale marked og næsten 1 000 GWh eksporteret til Letland og Rusland. Selskabets varmeproduktion er omkring 2 500 GWh.

Eesti Energia er Estlands største virksomhed og beskæftiger omkring 10 000

personer. Selskabets omsætning var i slutningen af regnskabsåret 2001/2002 ca. 332 millioner euro.

NIB har tidligere bevilget Eesti Energia to langfristede lån på i alt 28 millioner euro til miljøinvesteringer. Sommeren 2002 traf Eesti Energia og NIB aftale om et lån på 60 millioner euro til to nye dampkedler til kraftværkerne i Narva og fortsat renovering af selskabets andre produktionsanlæg. Desuden vil lånet blive brugt til modernisering og effektivisering af transmissions- og distributionsnettet og til investeringer i minedriften. Det tyske KfW bevilgede parallelt med NIB et langfristet lån, der svarede til det engagement, som NIB indgik med Eesti Energia. Denne lånepakke var en forudsætning for, at Eesti Energia kunne finansiere sine store investeringer.

»Formålet er at sikre konkurrenceevnen.«

Formålet med investeringerne er at sikre Eesti Energias konkurrenceevne på det baltiske energimarked. Desuden forventer man omfattende positive miljøpåvirkninger. Man regner med, at kuldioxidemissionen fra Narva-værkerne vil blive reduceret med 630 000 ton pr. år, samt at selskabets støvemission vil blive reduceret

med 32 000 ton pr. år og svovldioxidemissionen med 26 000 ton pr. år. Dette svarer til halvdelen af den samlede svovlemission i Danmark, Finland og Sverige.

– Vi er fast besluttet på fortsat at forbedre vor omkostningseffektivitet og kundebetjening, siger Gunnar Okk, Eesti Energias administrerende direktør og formand for direktionen.

– Desuden vil vi anvende mange ressourcer til fortsat at reducere virksomhedens miljøpåvirkninger. ■

Investeringerne i Narva-værkerne fører til en kraftig reduktion af svovl- og støvudslippene.

Letland satser stort på mere effektiv eltransmission

Latvenergo er et aktieselskab, som ejes 100 procent af den lettiske stat. Selskabet ejer landets transmissions- og distributionsnet samt næsten hele elproduktionen. Latvenergo har tre vandkraftværker, to kraftvarmeværker og et varmekværk. År 2000 udgjorde elproduktionen knap 4 000 GWh og varmeproduktionen ca. 2 600 GWh. Desuden importerer Letland ca. 1 700 MWh elektricitet fra Estland, Litauen og Rusland.

– Mellem 70 og 80 procent af elektriciteten bliver produceret af vandkraftværker, så en stor del af vor produktion er meget miljøvenlig, fremhæver Mara Kalnina, miljøansvarlig på Latvenergo. Desuden har vi to vindmøller.

Selskabets tre vandkraftværker ligger ved floden Daugava, som løber gennem hovedstaden Riga.

NIB og Latvenergo traf sommeren 2002 aftale om et lån på ca. 40 millioner euro fortrinsvis beregnet til selskabets omfattende investeringer i transmissions- og distributionsnettet. Siden har også EIB bevilget selskabet et langfristet lån.

– Ud over renoveringen af elnettet planlægger vi at gennemføre flere omfattende investeringer i de kommende år. Den nuværende elproduktion skal blive mere effektiv, og de eksisterende dæmninger ved vandkraftværkerne skal forstærkes, forklarer Ivars Liuziniks, næstformand for bestyrelsen.

Latvenergo er med en omsætning på ca. 310 millioner euro i 2001 et af de største selskaber ikke bare i Letland, men i hele Baltikum. Selskabet har omkring 6 800 ansatte. ■

Baiba Abelniece

Latvenergo effektiviserer elnettet i hele landet.

Danske luftledninger går under jorden

Kraftige storme har fået den danske eldistribution SEAS Distribution til at investere i kabler under jorden i stedet for over.

I 1990'erne blev Europa oftere ramt af storme end under tidligere årtier. Foruden at ødelægge broer og bygninger rev de kraftige storme el-ledningerne ned, så mange husstande var uden varme og elektricitet. Elselskaberne måtte hver gang rejse de væltede master og nedfaldne ledninger.

På Sydsjælland vil SEAS Distribution, for at sikre elforsyningen f.eks. under storme, flytte 2 000 km el-ledninger, som nu hænger i luften, ned under jordoverfladen.

– For os er der tale om en omfattende investering, fortæller Lars Friis, som er ansvarlig for virksomhedens udvikling.

– Det gode samarbejde med NIB og det langfristede lån på fordelagtige vilkår be-

tød, at det kunne lade sig gøre at sammen sætte en finansieringspakke, som gjorde investeringen mulig, fortæller Friis. De samlede udgifter til projektet udgør 375 millioner kroner, eller ca. 48 millioner euro.

Arbejdet med nedgravning af kabler blev udbudt i en EU-licitation, som det danske entreprenørfirma MTH vandt. Selskabet har fra tid til anden op mod 150 personer beskæftiget i projektet. Derudover arbejder omkring 25 af SEAS Distributions medarbejdere på projektet på heltid.

Det to år lange projekt blev påbegyndt i 2001 og forventes ifølge tidsplanen at være

færdigt i 2003. Takket være investeringen bliver forsyningssikkerheden bedre. Desuden bliver risikoen for tab som følge af kraftige storme mindre. Landskabet vinder også ved, at elmasterne forsvinder.

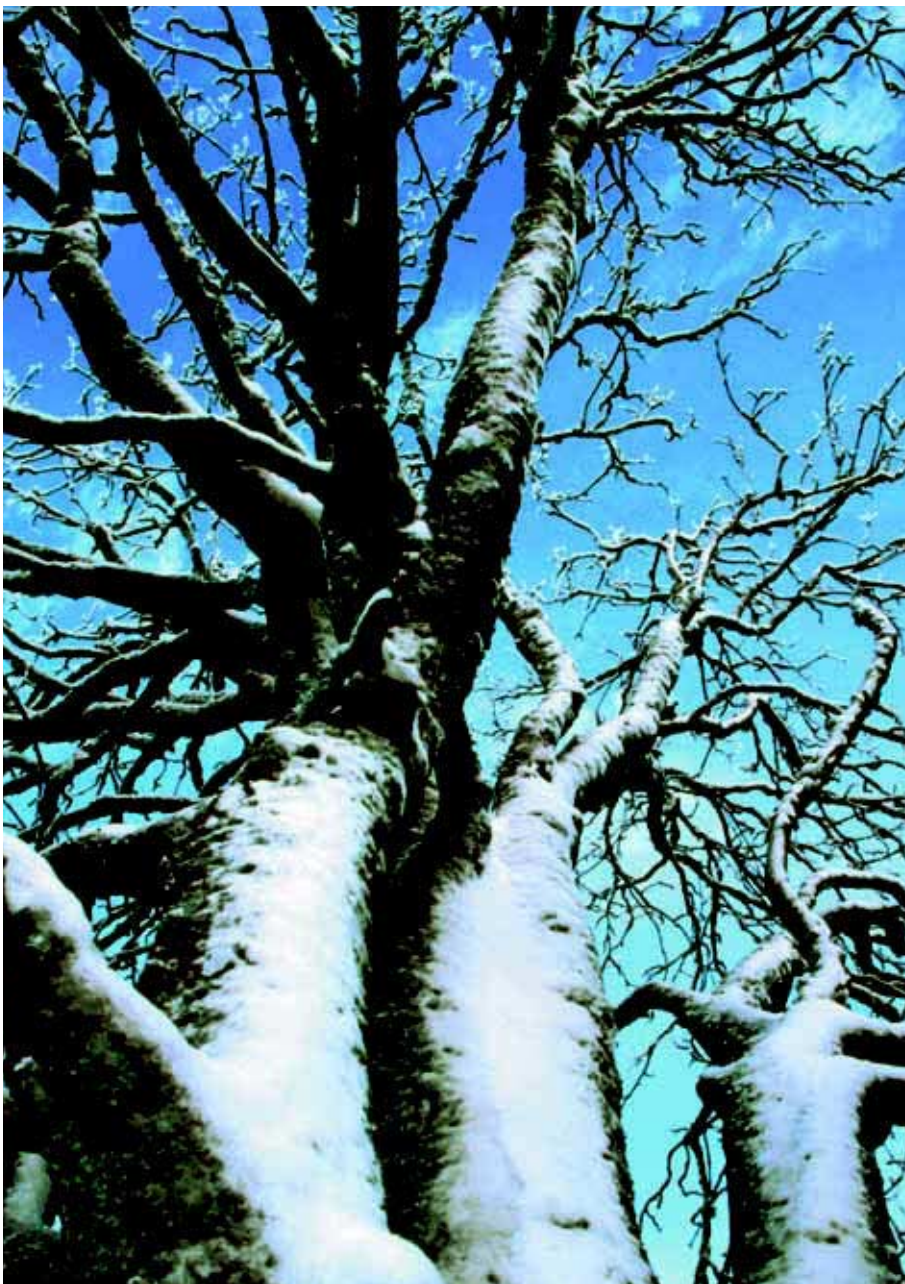
– Det er et stadig vigtigere aspekt, når man kabellægger, at det visuelle miljøes kvalitet forbedres, forklarer Per Klaumann, NIBs regionschef for Danmark. Januar 2003 traf NIB aftale om et andet lån til kabellægning af luftledninger. Lånet gik til NVE Net i Nordvestsjælland. Selskabet skal lægge ca. 3 000 km luftledninger ned i jorden. ■

FØR DAGEN VÅGNER

Den estiske naturfotograf Mati Kose har taget billederne på disse sider. Det gyldne lys over landskaber, som rammes af morgensens første solstråler, hører til blandt hans favoritmotiver. Koses prisbelønnede fotografier har vakt opmærksomhed både i Estland og andre steder i Europa.

Banebrydende inden for fødevareteknologi

Den islandske virksomhed Marel er en af verdens største producenter af maskiner og teknologi til fremstilling af fødevarer. Intet andet islandsk selskab beskæftiger så mange ingeniører og teknikere.

Virksomheden har siden september 2002 disponeret over nye industrilokaler på omkring 16 000 m².

Islands Universitet oprettede i 1983 spin-off-virksomheden Marel. Det var dengang hensigten, at virksomheden skulle undersøge mulighederne for at anvende computere og ny teknologi ved fremstillingen af fiskeprodukter. Resultatet blev en effektivisering af fiskeindustrien i Island, og snart blev opmærksomheden også rettet mod andre former for fødevarer. De sidste tyve år har Marel haft et nært samarbejde med førende internationale fiske-, kød- og fjerkræproducenter, som nu henvender sig til virksomheden for at finde løsninger på tekniske produktionsproblemer. Takket være samarbejdet udvikler Marel hele tiden ny teknologi og nye produkter. Marels tekniske viden inden for værksteds- og datateknologi gør

det muligt at fabrikere maskiner til fremstilling af alt fra laksefileter og pillede rejer til kyllingebryst, entrecote og shish kebab, for at nævne nogle eksempler.

Marels ekspansion stiller store krav til industrilokalerne, og i september 2002 blev virksomhedens nye bygning i Garðabær Kommune lige uden for Reykjavík indviet. Bygningen, som delvis bliver finansieret med et lån fra NIB, er en af de største ejendomme for teknisk industri i Island. Her findes det sidste nye udstyr inden for produktions- og forskningsteknologi. Bygningen skal tilbyde Marels ansatte, og derigennem også kunderne, de bedst tænkelige faciliteter. ■

Marels nye bygning er en af de største ejendomme for teknisk industri i Island. Her arbejder flere ingeniører og teknikere end i nogen anden islandsk virksomhed.

NOPEF FORLADER BALTIKUM

Tror på Rusland

Der er åbenlys interesse blandt nordiske foretagender for at drive virksomhed i Rusland.

Landet ligger som nummer ét på Den Nordiske Projekteksportfond Nopefs liste over bevillinger af lån. Når Nopef om nogle år forlader Baltikum, vil den russiske dominans blive endnu større.

– **Det er et kæmpemarked,** konstaterer Nopefs adm. dir. Per-Olof Dahllöf. Derfor satser mange af de virksomheder, som Nopef samarbejder med, ikke kun på produktion i øst, men også på at få en fod inden for markedet. En femtedel af de projekter, som Nopef godkendte i 2002, gik til Rusland. Nopef bevilger nordiske virksomheder lån og støtte til forstudier i forbindelse med projekteksport og etablering i udlandet. Blandt virksomhederne i de nordiske lande er det af geografiske grunde frem for alt finske virksomheder, som retter blikket mod Rusland. Ifølge Dahllöf er det vigtigt, at virksomheder, som etablerer sig i øst, er forberedte på hurtige forandringer. Han pointerer betydningen af at være udholdende. Desuden er de personlige relationer vigtige. Det gælder om at have de rigtige kontakter.

Nopef støtter kun projekter uden for EU og EFTA. I og med udvidelsen af EU vil Baltikum, som en stor del af projekterne hidtil er gået til, således falde bort.

Dahllöf siger, at Nopef senest i 2005 skal afslutte al finansiering af projekter i Estland, Letland og Litauen. Han tror, at Nopef i stedet for vil øge sit engagement i andre lande i nærområdet, frem for alt i Rusland og Ukraine. Ifølge Dahllöf er der desuden fremført politiske ønsker om at støtte initiativer i Kaliningrad, eftersom den russiske enklave i løbet af kort tid kommer til at ligge midt i EU.

Nopef fyldte 20 år i 2002. Det oprindelige initiativ til fonden kom fra Den Nordiske Investeringsbank, som havde brug for et organ, der kunne identificere gode projekter, som banken senere kunne finansiere. Nopef er en søsterorganisation til NIB og med i Den Nordiske Finansgruppe.

– Vi har i modsætning til de andre i gruppen ingen grundkapital, siger Dahllöf og konstaterer, at Nopef er afhængig af bevillinger. Virksomheden bliver finansieret af Nordisk Ministerråd og de fem nordiske lande. ■

2 500 KVADRATMETER FABRIK UDEN FOR MOSKVA

Advakom, som fremstiller data- og telekomponenter, etablerede sig sidste år i byen Dubna, godt hundrede kilometer nord for Moskva. Selskabet er én af de nordiske virksomheder, som Nopef har støttet med forstudier.

– Det her er et lille svensk entreprenørprojekt, siger Advakoms svenske adm. dir. Per Strandqvist.

På fabrikken i Dubna fremstiller man kabler af kobber og forskellige plastmaterialer til datanet. Desuden producerer Advakom stål-skabe til datainstallationer. Virksomheden monterer også forskellige kabeltyper og -stik.

– I fremtiden kan vi også tænke os at lave andre ting. Vi er en underleverandør, som kan tilpasse produktionen til markedets behov.

Af salget går 90 procent til det russiske marked, medens de resterende 10 procent går til Sverige.

Det første efterår i Rusland blev brugt på bureaukrati, men i december 2001 kunne Advakom tage sit udstyr ind i landet. At valget af placering netop faldt på Dubna var resultatet af flere forskellige faktorer. Advakom ville ikke etablere sig i Moskva, men dog ligge nær hovedstaden, hvor kunderne er.

– En lille virksomhed i Moskva har ingen betydning, styrke eller magt, siger Strandqvist og understreger, at arbejdskraftens bevægelighed desuden er stor i Moskva.

Starten er gået langsommere end beregnet.

– Det er en kombination af manglende erfaring, for optimistisk planlægning og den kendsgerning, at Rusland er Rusland og ikke Sverige eller Danmark, forklarer Strandqvist.

På den anden side er den forsinkede tidsplan, det eneste større problem Advakom har for øjeblikket. Virksomheden har udviklet en snes nye produkter og opbygget en kundeplatform, som kan tilfredsstille virksomhedens salgsplan.

Den svenske ledelse og private investorer ejer 62 procent af virksomheden, medens Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling (EBRD) står for 38 procent. Swedfund International har bevilget Advakom et femårigt lån. ■

Nordisk samarbejde i 50 år

I oktober 2002 fejrede Nordisk Råd sit 50-års jubilæum i Helsingfors. Samtlige nordiske statsoverhoveder og statsministre deltog i den 54. session for at fejre det nordiske samarbejde.

Nordisk Råd er et unikt mellemstatsligt samarbejdsorgan. Rådet fungerer som et fælles forum, hvor ministre og parlamentarikere mødes på tværs af lande- og partigrænser for at drøfte aktuelle spørgsmål og trække retningslinier for det nordiske samarbejde.

For 50 år siden, i 1952, godkendte parlamenterne i Sverige, Norge, Danmark og Island Nordisk Råds forretningsorden. Den første sag, som rådet behandlede, var den nordiske pasfrihed, der trådte i kraft allerede samme år. I 1955 blev medlemmerne fuldtallige, da også Finland tilsluttede sig rådet.

I rådets første 50 år er der truffet mange vigtige beslutninger. Tanken om en nordisk investeringsbank blev allerede lanceret i 1950'erne i forbindelse

Martius Unsikylá

NIB holdt sin reception under Nordisk Råds session på museet for nutidskunst, Kiasma, i Helsingfors. Her taler NIBs administrerende direktør Jón Sigurðsson med Islands præsident Ólafur Ragnar Grímsson.

delse med et forsøg på at danne en nordisk toldunion. Emnet blev taget op igen i begyndelsen af 1970'erne på grund af oliekrisen, og i 1976 påbegyndte NIB sit arbejde i Helsingfors. ■

Lehtikuvu

Alle nordiske statsministre deltog i jubilæumssessionen.

Senior Funding Officer Samu Slotte samt Head of Funding Kari Kukka og Head of Financial Legal Matters Sten Holmberg (siddende) er godt tilfreds med NIBs første globale benchmark-emission.

STOR AKTIVITET PÅ LÅNTAGNINGSSIDEN

NIBs største emission nogensinde

I december 2002 foretog NIB sin hidtil største emission, 1 milliard US-dollar, i USA. Transaktionen blev registreret hos Securities and Exchange Commission i USA. Lånet har en løbetid på godt tre år og forfalder januar 2006. Det var NIBs første globale benchmark-emission. Det betød, at obligationerne kunne sælges og registreres i clearingssystemer også uden for USA. Obligationerne er noterede på børsen i Luxembourg. Transaktionens størrelse og globale karakter gjorde den interessant for mange investorer, som ikke tidligere havde investeret i bankens obligationer.

Før emissionen opdaterede man ban-

kens amerikanske MTN-program, der blev etableret allerede i 1993. Rammebeløbet blev forhøjet fra 600 millioner US-dollar til 3 milliarder US-dollar. Samtidig blev programdokumentationen ændret således, at globale benchmark-emissioner blev mulige. Banken kan anvende programmet til udstedelse af obligationer i forskellige valutaer.

2002 var et aktivt år med mange emissioner også ud over ovennævnte i USA. I Island emitterede NIB et obligationslån på 3 milliarder islandske kroner, svarende til ca. 35 millioner euro. Lånet har en løbetid på 15 år og er noteret på børsen i Reykjavík. NIB er dermed den første multilatera-

le institution, som har emitteret på det islandske kapitalmarked. NIB har tidligere emitteret ISK-obligationer med investorer i Centraleuropa som målgrupper.

I slutningen af året blev der foretaget to emissioner i norske kroner. Emissionerne blev først og fremmest rettet mod privatpersoner i Centraleuropa og udgjorde i alt 900 millioner norske kroner, svarende til ca. 120 millioner euro.

I 2002 var de vigtigste valutaer for låntagningen, ud over den amerikanske dollar, japanske yen, taiwanske dollar, Hongkong-dollar og euro. ■

Investorseminar i New York

På et seminar om transatlantisk økonomisk samarbejde, som NIB arrangerede i november, drøftede man aktuelle økonomiske spørgsmål i Norden, EU og USA. Seminaret, som blev holdt på Scandinavia House i New York, samlede en stor skare amerikanske investorer og virksomhedsledere. Foredragsholdere var amerikanske centralbankes eksperter og nordiske eksperter i økonomi. Seminaret blev arrangeret i samarbejde med The American-Scandinavian Foundation, som modtog en donation i forbindelse med festlighederne i anledning af bankens 25-års jubilæum.

Scandinavia House i New York er det førende center for nordisk kultur i USA. Det bliver drevet af The American-Scandinavian Foundation, som fremmer samarbejdet mellem de fem nordiske lande og USA. Fonden uddeler årligt stipendier til forskere og kunstnere for at styrke udvekslingen mellem Norden og USA. Kulturcenteret Scandinavia House

byder offentligheden på et alsidigt program med bl.a. udstillinger, koncerter og forelæsninger. Siden indvielsen i oktober

2000 har mere end 100 000 besøgende fundet vej til det nye kulturhus på Manhattan. ■

Tina Buckman

Paneldeltagere i seminaret på Scandinavia House. Fra venstre: NIBs adm. dir. Jón Sigurðsson, Björn Wahlroos, koncernchef for det finske Sampo, Benjamin M. Friedman, professor ved Harvard, William J. McDonough, chef for Federal Reserve i New York og Svein Gjedrem, chef for Norges nationalbank. Længst t.h. Edward P. Gallagher, direktør i American-Scandinavian Foundation.

Christer
Holmström

Laurent
Jorelle

Börje
Lundvall

Eva
Sandström

Roger
Haaparinne

Linda
Sundberg

Charlotta
Tallqvist

NYE STILLINGER

Christer Holmström (FIN) er blevet udnævnt til systemspecialist i IT-afdelingen.

Laurent Jorelle (FRA) er ansat som IT-specialist i IT-afdelingen. Han kommer fra Domasoft i Helsingfors.

Börje Lundvall (S) er ansat som senior projektanalytiker i analyseafdelingen. Han har tidligere arbejdet hos det svenske Ericsson og som Management Consultant i egen virksomhed.

Eva Sandström (FIN) er blevet udnævnt til viceregionschef i privatsektorenheden i den internationale afdeling. Hun har barselsorlov indtil efteråret 2003. I denne periode vikarierer **Roger Haaparinne** (FIN) for hende. Han er ansat som senior sagsbehandler for udlån og har sidst arbejdet for Sampo Bank plc i Singapore.

Linda Sundberg (FIN) er ansat som personalesekretær i personaleafdelingen. Hun har sidst været ansat i Rederi AB Eckerö Linjen.

Charlotta Tallqvist (FIN) er tiltrådt stillingen som sagsbehandler i den internationale afdeling, region Central- og Østeuropa. Hun har sidst været ansat i IT-selskabet Quartal Oy og har tidligere arbejdet med bl.a. projektf finansiering i Deutsche Bank i Frankfurt og London.

Dette er NIB

Den Nordiske Investeringsbank finansierer private og offentlige projekter, som prioriteres af de nordiske lande og af låntagerne. Banken finansierer projekter både i og uden for Norden. NIB er et multilateralt finansieringsinstitut, som ejes af de fem nordiske lande og drives i overensstemmelse med sunde bankmæssige principper. Ejerne udpeger medlemmerne af

bankens bestyrelse og kontrolkomité.

NIB tilbyder sine kunder langfristede lån og garantier til konkurrencedygtige, markedsmæssige vilkår.

Banken skaffer midlerne til udlån gennem lånoptagelse på det internationale kapitalmarked. NIBs obligationer har højest mulige kreditværdighed, AAA/Aaa hos de førende kreditvurderingsinstitutter

Standard & Poor's og Moody's.

NIB har hovedkontor i Helsingfors samt kontorer i København, Oslo, Reykjavik, Stockholm og Singapore. Banken har ca. 140 ansatte, som kommer fra alle de nordiske lande. ■

DETTE FINANSIERER NIB

NIB finansierer investeringsprojekter og projekteksport, som er af fælles interesse for Norden og låntagerne. Investeringer, der fremmer det økonomiske samarbejde i Norden, prioriteres højt. NIB yder lån og stiller garantier til investeringer, som sikrer energiforsyningen, forbedrer infrastrukturen eller støtter forskning og udvikling. Projekter, som forbedrer miljøet i Norden og Nordens nærområder, har ligeledes høj prioritet.

NIB er med i finansieringen af udefrakommende investeringer, som fremmer beskæftigelsen i Norden.

NIB finansierer forskellige internationale projekter såvel på markederne med vækstmuligheder som inden for OECD-området. Banken yder lån til projekter, som støtter den økonomiske udvikling i Nordens nærområder samt til investeringer rundt om i verden, hvis disse er af gensidig interesse for modtagerlandet og Norden.

Ud over at yde lån stiller NIB garantier for projekter, som opfylder bankens kriterier.

LÅN I NORDEN

Investeringslån

NIB bevilger mellem- og langfristede lån med en løbetid på mellem 5 og 15 år. Lånene bevilges i forskellige valutaer til fast eller variabel, markedsmæssig rente og

beløbsmæssigt op til halvdelen af projektets totale omkostninger.

NIB finansierer projekter inden for:

- produktionsindustrien, bl.a. investeringer i anlæg,
- infrastruktur, investeringer inden for energisektoren, samferdsel, telekommunikation, vandforsyning og affaldsbehandling,
- miljøområdet, både inden for den private og den offentlige sektor,
- forskning og udvikling,
- grænseoverskridende investeringer, bl.a. virksomhedserhvervelser,
- udenlandske investeringer i Norden.

Regionale lån

Lånene bevilges til nationale regionalpolitiske finansieringsinstitutter for videreudvikling af erhvervslivet i regionalpolitisk prioriterede områder.

LÅN UDEN FOR NORDEN

Det centrale i NIBs lån uden for Norden er projekthinvesteringer (PIL). Der er tale om langfristede lån – op til 20 år – til projekter på markeder med vækstmuligheder i Asien, Mellemøsten, Central- og Østeuropa, Latinamerika samt Afrika. Lånene ydes fortrinsvis til låntagerlandets regering eller en offentlig finansinstitution. PIL-lån bevilges også uden statsgaranti, først og fremmest til infrastrukturin-

vesteringer inden for privatsektoren. Lånene bevilges på op til halvdelen af projektets totale omkostninger. PIL-lån kan anvendes til finansiering af alle former for projektkomkostninger inklusive de lokale omkostninger. Lånene ydes til markedsmæssig rente og i den valuta, som kunden ønsker. Hidtil er der ydet PIL-lån til projekter i ca. 40 lande. NIB yder ligeledes lån til nordiske virksomheders investeringer – bl.a. joint ventures og virksomhedserhvervelser – inden for OECD-området.

NORDENS NÆROMRÅDE

NIB prioriterer finansiering af offentlige og private infrastruktur- og industriinvesteringer i Nordens nærområder. Offentlige og private miljøprojekter i Polen, Kaliningradområdet, Estland, Letland, Litauen samt det nordvestlige Rusland (Skt. Petersborg, Leningradområdet, Karelen og Barentsregionen) er højt prioriteret. Til dette formål findes en særlig låneordning, miljøinvesteringer (MIL). Projekterne skal medvirke til at reducere miljøbelastningen og dermed også de grænseoverskridende forureninger. Møljøinvesteringer bevilges på bankmæssige vilkår til stater, myndigheder, institutioner og virksomheder. Desuden deltager NIB i finansieringen af projekter i Baltikum ved at yde lån til såvel baltiske som nordiske virksomheder, der investerer i de baltiske lande. ■

Miljøfinansiering og energilån

Den Nordiske Investeringsbank kan fremvise et godt resultat for årets første otte måneder. I slutningen af perioden beløb nettorenteindtægterne sig til 100 mio. euro mod 98 mio. euro for tilsvarende periode året før. Periodens overskud var på 97 mio. euro (mod 83 mio. euro i samme periode år 2001). Den samlede balance udgjorde 14,9 milliarder euro mod 15 milliarder euro ved årsskiftet. I slutningen af perioden udgjorde nettolikviditeten 2 287 mio. euro mod 2 641 mio. euro ved årsskiftet.

Den nye låntagning, optaget i løbet af årets otte første måneder, svarede til 1 679 mio. euro mod 1 889 mio. euro på tilsvarende tidspunkt året før. Japanske yen, amerikanske dollar, nye taiwanske dollar, Hongkong-dollar og euro har været periodens vigtigste valutaer for lånoptagelse.

Forarbejdningsindustrien er den største sektor for bankens udlån til Norden. Inden for papirindustrien deltager banken i finansiering af miljøforbedrende investeringer og grænseoverskridende køb af virksomheder. Inden for energisektoren har NIB finansieret investeringer i flere biobrændselsfyrede kraftværker i Finland, vindmøller i Danmark samt udbygning af

el-transmissionsnet i Danmark, Norge og Island.

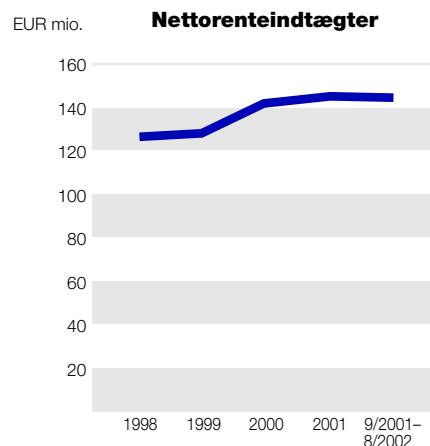
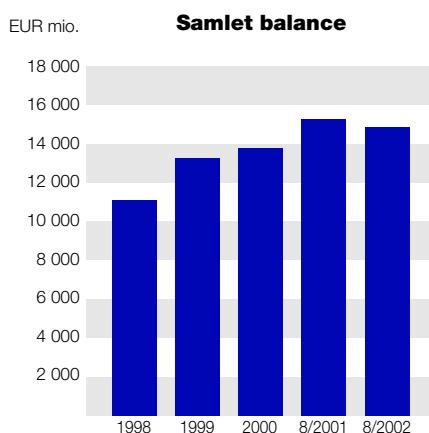
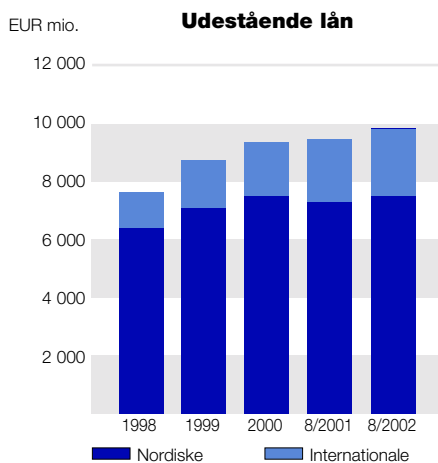
Internationalt dominerer bankens lån til infrastrukturinvesteringer først og fremmest transport og kommunikation samt energi. Banken har været med til at skabe betydelige investeringsmuligheder for de statslige baltiske elselskabers omfattende modernisering af elproduktion, transmission og distribution. NIB har truffet aftaler med de statsejede estiske og lettiske elselskaber om lån og er nu den største enkeltstående eksterntfinansier i den baltiske energisektor.

Miljølånene er en af hjørnestenene i bankens långivning. I juni godkendte Nordisk Ministerråd en forhøjelse af bankens miljølåneordning for nærområderne fra 100 mio. euro til 300 mio. euro. Denne forhøjelse er en vigtig forudsætning for bankens aktive deltagelse i NDEP, Den Nordlige Dimensions Miljøpartnerskab, som arbejder for at koordinere og effektivisere finansieringen af relevante miljøprojekter med grænseoverskridende effekter inden for den nordlige dimensions område, indledningsvis i det nordvestlige Rusland og Kaliningrad-regionen. NIB havde formandsposten i NDEP det første

år, indtil juli 2002.

Kvaliteten af bankens låneporteføljer og finansielle modparter ligger fortsat på et højt og stabilt niveau. I løbet af perioden har banken foretaget hensættelser på i alt 1,2 mio. euro til eventuelle tab på to engagementer.

Banken forventer, at den gunstige resultatudvikling i løbet af årets første otte måneder vil fortsætte året ud. ■

Den Nordiske Investeringsbank (NIB) bevilger langfristede lån og garantier på konkurrencedygtige, markedsmæssige vilkår til projekter, som fremmer nordisk erhvervsliv.

Projekterne kan omfatte investeringer i infrastruktur, for eksempel energi og vandforsyning, forskning og udvikling, virksomhedskøb samt miljøinvesteringer. Det er vigtigt, at alle projekter er miljømæssigt acceptable.

NIB finansierer private og offentlige projekter både i og uden for Norden. **NIB** ejes af de fem nordiske lande og har sit hovedkontor i Helsingfors.

DEN NORDISKE INVESTERINGSBANK

Fabiansgatan 34
PB 249, FIN-00171 Helsingfors, Finland
Telefon +358 9 180 01
E-mail: info@nib.int
www.nib.int